

Institutt for fysikk, NTNU

Faglig kontakt under eksamen:

Professor Johan S. Høye

Tlf. 93654

Sensurfrist: 8. januar.

Eksamen i fag TFY4106 Fysikk

Torsdag 7. desember 2006

Kl. 09.00 - 13.00

Tillatte hjelpemidler: Godkjent lommekalkulator

Rottmann: Matematisk Formelsamling

Vedlegg: Formelliste for faget TFY4106 Fysikk høsten 2006

(Hver av oppgavene 1, 2, 3 og 4 teller like mye.)

Oppgave 1

- a) En bil starter fra ro i posisjonen $x = 0$ ved tiden $t = 0$. For $t > 0$ er farten

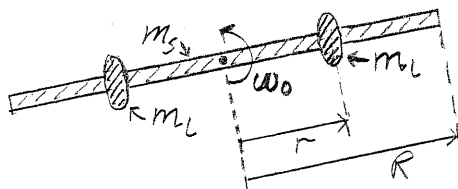
$$v = v_0(1 - e^{-\gamma t})$$

der v_0 og γ er konstanter. Bestem uttrykket for akselerasjonen a , og bestem uttrykket for posisjonen x som funksjon av tiden t .

Hva er akselerasjonen a ved tiden $t = 0$ når $v_0 = 25 \text{ m/s}$ og $\gamma = 0,20 \text{ s}^{-1}$?

Hva er kjørt veilengde, dvs. posisjonen x , ved tiden $t = 10 \text{ s}$?

- b)

En bjelke eller stav med masse m_s og lengde $2R$ kan rotere uten friksjon om en akse gjennom midtpunktet på staven. Det antas at massen m_s er jevnt fordelt langs staven slik at midtpunktet faller sammen med tyngdepunktet. På de to armene til staven blir det hengt to lodd, ett på hver arm i avstanden r ($< R$) fra midtpunktet. Hvert lodd har masse

m_l . Hva blir treghetsmomentet $I = I(r)$ om midtpunktet til staven med lodd når tykkelsen av staven og størrelsen (utstrekningen) til loddene kan negliseres?

La staven rotere med loddene i avstand $r = R/2$ fra midtpunktet. Dette systemet, stav med to lodd, roterer da med vinkelhastighet $\omega = \omega_0$. Mens systemet fortsetter å rotere glir begge loddene ut på endene til staven slik at avstanden fra midtpunktet endres til $r = R$. Dette medfører at vinkelhastigheten endres. Hva blir den nye vinkelhastigheten ω når $m_l = 0,2 \cdot m_s$ og $\omega_0 = 20 \text{ s}^{-1}$?

Oppgave 2

a) To tog med samme hastighet v beveger seg mot hverandre (på dobbeltsporet jernbane) på en vindfri dag der lydhastigheten i luft er 340 m/s . Det ene toget sender ut et fløytesignal som blir observert på det andre toget mens de passerer hverandre. Etter denne passeringen synker den observerte tonehøyden eller frekvensen til $3/4$ av frekvensen før passering. Hva er hastigheten v til togene?

b) En oppspant stålstreng har tverrsnitt $0,20 \text{ mm}^2$. Transversale bølger beveger seg langs strengen med hastigheten 300 m/s . Hvor stor er kraften F som strekker strengen når massetettheten til stål er $\rho = 7,8 \text{ kg/dm}^3$?

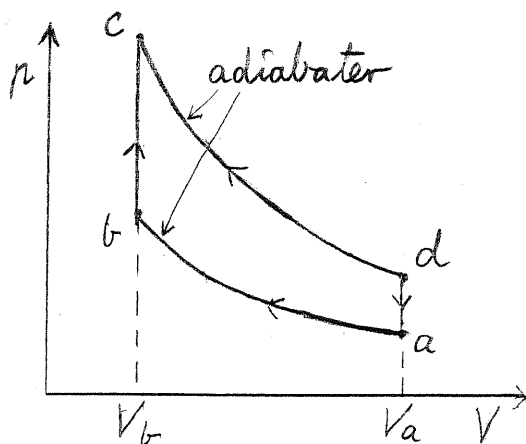
Den gitte strengen har en grunnfrekvens (laveste frekvens) 264 Hz . Hva er avstanden L mellom ende- eller festepunktene til strengen?

Oppgitt: $f_r = f_s \frac{c \pm u_r}{c \pm u_s}$ (dopplereffekten).

Oppgave 3

a) En mengde på $3,0 \text{ kg}$ Al (aluminium) med temperatur 80°C slippes ned i $2,0 \text{ kg}$ vann med temperatur 10°C . Varmekapasiteten pr. masseenheter til Al er $c_{Al} = 0,91 \text{ kJ/kg K}$ mens den for vann er $c_v = 4,19 \text{ kJ/kg K}$. Hva blir sluttemperaturen T ved termisk likevekt? (Varmeutveksling med omgivelsene kan negliseres.)

b)

En ideell gass gjennomløper en Otto-prosess (idealisert forbrenningsmotor) som angitt på figuren. Gassen har varmekapasitet C_V ved konstant volum. Mellom temperaturene T_b og T_c varmes gassen opp ved konstant volum V_b . Hvor stor varmemengde Q_{bc} trengs til denne oppvarmingen? (Det antas at C_V er uavhengig av temperaturen.)

Mellom temperaturene T_d og T_a avkjøles gassen tilsvarende ved konstant volum V_a . Hvor stor varmemengde Q_{ad} avgis ved denne avkjølingen?

Mellom punktene c og d på figuren ekspanderer gassen adiabatisk (og reversibelt) mens den komprimeres adiabatisk mellom punktene a og b. Hvilken sammenheng gir dette mellom temperaturene T_c og T_d og mellom temperaturene T_b og T_a når adiabatkonstanten er γ ?

Virkningsgraden for prosessen er gitt ved $\varepsilon = W/Q_{bc}$ der W er utført arbeid for hver syklus av prosessen? La r være kompresjonsforholdet $r = V_a/V_b$. Vis at virkningsgraden ε da kan skrives på formen

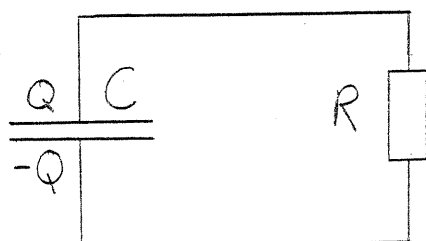
$$\varepsilon = 1 - \frac{1}{r^\alpha}$$

og bestem med det eksponenten α . [Hint: W kan bestemmes fra energibevarelse.]

Oppgitt: $TV^{\gamma-1} = \text{konst.}$

Oppgave 4

a)

Den elektriske kretsen på figuren består av en kondensator eller kapasitans C koplet i serie med en motstand R . Sett opp differensiallikningen for kretsen. Denne likningen bestemmer ladingen Q på kondensatoren, og den har løsning av formen

$$Q = Q_0 e^{-\gamma t}$$

der Q_0 og γ er konstanter mens t er tiden. Vis dette ved å sette inn i differensiallikningen for kretsen.

Bestem de numeriske verdiene til størrelsene γ og Q_0 når $C = 350 \text{ pF}$, $R = 700 \text{ k}\Omega$ og spenningen mellom kondensatorplatene er 60 V ved tiden $t = 0$.

b) Et varierende magnetfelt $\mathbf{B} = \mathbf{B}_0 \cos \omega t$ der $\mathbf{B}_0$ og ω er konstanter, vil indusere elektromotorisk spenning eller kraft i en spole eller strømsløyfe. La strømsløyfen danne en sirkelformet ring med areal A og ha N vindinger. La rotasjonsaksen til den sirkelformede ringen (flatenormalen for vindingene) danne en vinkel ϕ med retningen til magnetfeltet. Hva blir indusert elektromotorisk spenning $\mathcal{E} = \mathcal{E}(t)$?

Oppgitt: $Q = CV$.